

Lausunto

18.12.2025

Asia: VN/33125/2025

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain ja rakentamislain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto hallituksen esityksestä kemikaaliturvallisuuslain ja rakentamislain muuttamisesta

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (jäljempänä kemikaaliturvallisuuslaki) ja rakentamislain muuttamisesta. Esitysluonnoksen mukaan kemikaaliturvallisuuslakiin ja liitelakimuutoksena rakentamislakiin lisättäisiin maanpuolustukselle tärkeitä tuotantolaitoksia koskevat säännökset.

Rakennusteollisuus RT ry kiittää mahdollisuudesta lausua kemikaaliturvallisuuslain ja rakentamislain muuttamisesta.

1) Kemikaaliturvallisuuslaki

Rakennusteollisuus RT kannattaa lämpimästi vanhentuneen kemikaaliturvallisuuslain muuttamista.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on muuttanut koko Euroopan turvallisuustilannetta tavalla, jota ei ole otettu huomioon voimassa olevassa laissa vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005). Sen vuoksi on tärkeää, että maanpuolustukselle tärkeä vaarallisia kemikaaleja tai räjähteitä valmistavan, käsittelevän tai varastoivan tuotantolaitoksen sijoittuminen voidaan ratkaista mahdollisimman sujuvasti voimassa olevan muun lainsäädännön mahdollisuudet huomioon ottaen.

Vuoden 2025 alusta voimaan tullut rakentamislaki mahdollistaa tiettyjen edellytysten vallitessa rakentamisen ilman kaavoitusta. Tarkoituksena on Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti nopeuttaa ja sujuvoittaa luvitusta. Kemikaaliturvallisuuslain 20 § ei tunnista lainkaan tilannetta, jossa tuotantolaitos voitaisiin rakentaa ilman oikeusvaikutteista kaavaa. Näin ollen kemikaaliturvallisuuslaki on ristiriidassa rakentamislain sijoittamislupaa koskevan sääntelyn kanssa. Ei voida ajatella, että Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voisi edellyttää kaavan laatimista tilanteessa, jossa kunta toteaa, ettei sillä ole tarvetta kaavoittaa hankekaavalla tuotantolaitosta, joka sijoittuisi kaavoittamattomalle alueelle, vaan kunta mieluummin ratkaisisi asian rakentamislain mukaisella sijoittamisluvalla. Kunnalla on kaavamonopoli ja kunta ratkaisee kaavoitustarpeen. Tämän vuoksi kemikaaliturvallisuuslain muutos on erittäin tarpeellinen.

Euroopan unionin sääntelyjen keventämiseen tähtäävissä Omnibus-hankkeissa pyritään niin ikään luvituksen sujuvoittamiseen, joten hallituksen esitys on linjassa myös EU-oikeuden lainsäädännöllisten puitteiden suhteen.

2) Rakentamislaki

Rakennusteollisuus RT kannattaa rakentamislakiin tehtäviä muutoksia ja esittää lisäksi muutamia täsmennyksiä.

43 c § Eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupa

Rakentamislain muutosta on valmisteltu yhdessä kemikaaliturvallisuuslain muutoksen kanssa, minkä vuoksi on luonteavaa, että 43 c § rajoittuu maanpuolustuksellisesti tärkeiden vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavan, käsittelevän tai varastoivan tuotantolaitoksen alueidenkäytöllisten edellytysten tarkasteluun. Pykälässä olisi syytä tehdä informatiivinen viittaus kemikaaliturvallisuuslain 6 §:n määritelmään, sillä muutoin joudutaan pykälää sovellettaessa pohtimaan, täyttyvätkö molemmat edellytykset. Rakentamislain määritelmä vaikuttaa kemikaaliturvallisuuslakia tiukemmalta, mikä ei liene tarkoitus.

Itämeren meriliikenteen häiriintyessä esimerkiksi vakavan hybridivaikuttamisen vuoksi taikka tuotantolaitokseen kohdistuneen terroriteon johdosta voimme joutua tilanteeseen, että välttämätön valmiusrakentaminen vaikeutuisi rakennustuotteiden heikon saatavuuden takia. On mahdollista, että syntyisi tarve rakentaa jokin muu maanpuolustuksellisesti tärkeä tuotantolaitos kuin kemikaali- tai räjähdetehdas. Tällainen tilanne olisi käytännöllistä ennakoida jo valmiiksi pykälää säädettäessä. Pykälän ensimmäiseen momenttiin voitaisiin lisätä sanat ”taikka muun

maanpuolustuksen varautumistarkoituksen edellyttämän tuotantolaitoksen”. Tällöin 43 c §:n mukaisesti voitaisiin alueidenkäytöllisesti tarkastella myös esimerkiksi linnoitustöissä tarvittavia rakennustuotteita valmistavan tehtaan sijoittuminen.

Rakentamisluvan hakijan niin pyytäessä kemikaaliturvallisuuslain 6 §:n 25 kohdan mukaisen maanpuolustuksellisesti tärkeän tuotanto-laitoksen taikka muun maanpuolustuksen varautumistarkoituksen edellyttämän tuotantolaitoksen alueidenkäyttöisten...

46 b § Eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvan edellytykset

Sijoittamisluvan edellytykset noudattavat monilta osin rakentamislain 43 a §:n mukaisen puhtaan siirtymän sijoittamisluvan edellytyksiä, mikä on hyvä asia. Puhtaan siirtymän sijoittamisluvasta poiketen maanpuolustuksellisesti tärkeä tuotantolaitos ei voisi sijoittua vastoin yleiskaavaa tai maakuntakaavaa. Toisin sanoen tuotantolaitos voisi sijoittua käytännössä vain maakuntakaavan valkoisille alueille, sillä voimassa olevissa maakunta- ja yleiskaavoissa ei ole aluevarauksia maanpuolustuksellisesti tärkeille tuotantolaitoksille. Ei ole todennäköistä, että maanpuolustuksellisesti tärkeää tuotantolaitosta lähdettäisiin sijoittamaan jo asemakaavoitetulle alueelle. Sen sijaan voi syntyä tarve sijoittaa tuotantolaitos alueelle, jolla on voimassa yleis- tai maakuntakaava. Sen vuoksi Rakennusteollisuus RT ry ei kannata edellytyksiä 1 ja 2 vaan ehdottaa niiden poistamista.

Kohdan 5 mukaisten varoalueiden sisällyttäminen luvan edellytyksiin on sinänsä erittäin kannatettavaa, mutta varoalueet voivat olla todella suuria eikä voida edellyttää, että rakentamishankkeeseen ryhtyvä hankkisi omistukseensa esimerkiksi suuria metsäalueita. Rakentamislain mukaisesti hankkeeseen ryhtyvän on toki hallittava koko rakennuspaikkaa. Rakennuspaikka saattaa kuitenkin olla varoaluetta pienempi.

Kohtaa 11 voisi muuttaa niin, että se olisi paremmin linjassa puhtaan siirtymän sijoittamisluvan edellytysten kohdan 8 kanssa. Siksi sana ”merkittävää” olisi hyvä korvata sanalla ”kohtuutonta”. Näin edellytysten tulkinta olisi ennakoitavampaa.

Kohdassa 13 käytetään ilmaisua ”riittävän etäälle asuinalueista...”. Lainsäädännön on oltava täsmällistä ja tarkkarajaista. Riittävä on liian epämääräinen ilmaisu ja voi tarkoittaa lupaviranomaisen tai rakentamishankkeeseen ryhtyvän kannalta mitä tahansa. On tarpeetonta säätää näin tulkinnanvaraisesti ja aiheuttaa turhia oikeudenkäyntejä. Etäisyydestä on säädettävä täsmällisemmin, esimerkiksi:

”tuotantolaitos sijoitetaan käsiteltävien kemikaalien tai räjähteiden käsittelyn edellyttämän varoalueen etäisyydelle asuinalueista...”

63 b § Kuuleminen ja tiedottaminen eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupahakemuksesta

RT kannattaa lämpimästi sitä, että kunta ei saa jakaa kuulemisen yhteydessä arkaluonteisia ja suojattavia tietoja.

179 b § Valitusoikeus eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvasta

Kohdassa 8 on varmaankin tarkoitus viitata kohtiin 5–7 eikä kohtiin 4–6, kuten 179 a §:ssä, sillä väliin on lisätty kohta 4, jota puhtaan siirtymän sijoittamisluvassa ei ole.

Kohta 9 ei vastaa rakentamislain 179 a §:n 2 momenttia, vaan on laajempi. Kohdan 9 loppuun olisi lisättävä: ”jos rakentamislupa koskee rakennusta hankkeessa, johon sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia”. Rakentamislaisissa muutkin vastaavat valitusoikeudet on sidottu YVA-lakiin. Valitusoikeuksien olisi hyvä vastata puhtaan siirtymän sijoittamislupaa mahdollisimman suurelta osin.

186 a § Eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten rakentamisen aloittaminen ilman lainvoimaa vailla olevaa poikkeamislupaa

RT kannattaa sitä, että rakennustyön voi aloittaa jo ennen kuin poikkeamislupa on tullut lainvoimaiseksi. Pykälän 1 momenttiin olisi lisättävä 43 c §:n mukaisesti maininta myös muun maanpuolustuksen varautumistarkoituksen edellyttämästä tuotantolaitoksesta.

Voimaantulo

On erinomainen asia, että rakentamislain muutosta voidaan soveltaa takautuvasti jo niihin hankkeisiin, joiden rakentamislain mukainen käsittely tai valitusten käsittely tuomioistuimessa on menossa. Siksi olisi viisasta tarkentaa pykälä maininnalla myös tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden kuulumisesta siirtymäsäännöksen soveltamisalaan.

Kirsi Martinkauppi

Vastuullisuusjohtaja

Rakennusteollisuus RT ry

Martinkauppi Kirsi

Rakennustuoteteollisuus RTT ry/Rakennusteollisuus RT